

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate 9(2) (2019)

ISSN 2657-8549

DOI 10.24917/26578549.9.2.7

Katarzyna Batorowska

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Partycypacja społeczna implikacją polityki informacyjnej na przykładzie środowiska lokalnego

Wprowadzenie

Celem artykułu jest przedstawienie wpływu polityki informacyjnej władz lokalnych na zainteresowanie mieszkańców aktywnością w obszarze partycypacji społecznej. Zwrócono uwagę na narzędzia jakie są stosowane przez władze samorządowe do realizacji przyjętej polityki informacyjnej, szczególnie w odniesieniu do komunikacji ze społecznością lokalną za pośrednictwem mediów, public relations, kultury organizacyjnej i edukacji. Sposób zastosowania wskazanych narzędzi wpływa na efektywność i skuteczność komunikacji pomiędzy obu stronami, a tym samym na aktywność w obszarze partycypacji. Przemyślana polityka informacyjna sprzyja nawiązaniu dialogu między grupami społecznymi i jest warunkiem koniecznym do rozwoju regionu we wszystkich jego sferach (gospodarczej, kulturowej, ekonomicznej, społecznej, edukacyjnej, informacyjnej). Aktywność w obszarze partycypacji społecznej wskazuje na poziom współpracy między podmiotami procesu komunikacyjnego i znaczenie współuczestnictwa na każdym etapie procesu zarządzania regionem, tj. planowania, podejmowania decyzji, organizowania, przeprowadzenia oraz kontrolowania oraz pozwala w sposób efektywny zrealizować założone przez nich cele.

Polityka informacyjna i jej narzędzia

Punktem wyjścia dla rozważań związanych z polityką informacyjną jest komunikacja społeczna rozumiana jako „proces wytwarzania, przekształcania i przekazywania informacji pomiędzy jednostkami, grupami i organizacjami społecznymi, mający na celu dynamiczne kształtowanie, modyfikację bądź zmianę wiedzy, postaw i zachowań w kierunku zgodnym z wartościami i interesami oddziałujących na nie podmiotów. W komunikacji społecznej nadawca w przekazie może wykorzystywać środki perswazji lub manipulacji medialnej w celu wywołania określonego

zachowania u odbiorcy¹. Wyeksponowanie w komunikacji społecznej znaczenia dialogu, na którym opiera się tworzenie interakcji społecznych pozwala na kształtowanie, modyfikowanie, zmianę postaw i zachowań społecznych². Oznacza to, że polityka informacyjna skierowana jest do społeczności, które odgrywają zasadniczą rolę w procesie kształtowania poczucia własnej tożsamości, które łączy tradycja oraz wzajemne powiązania, interesy i potrzeby³.

Polityka informacyjna, jak pisze Włodzimierz Milch, jest odmianą komunikacji społecznej, której głównym atrybutem jest informacja⁴. Polityka ta traktowana jest jako element polityki kraju, jako zbiór działań i inicjatyw podejmowanych przez władze zwierzchnie, które kształtują społeczeństwo, budują strukturę organizacyjną instytucji, ustalają zwierzchnictwo, zasady i procedury działania. Głównym celem polityki informacyjnej jest rozpowszechnianie informacji wytworzonych, np. przez organy władzy (samorząd terytorialny) adresowanych do określonego podmiotu lub do całej zbiorowości, np. lokalnej. Celem polityki informacyjnej jest także gromadzenie informacji o społeczności a następnie ich wykorzystanie, a także udostępnianie informacji publicznej ogółowi społeczeństwa⁵. Polityka informacyjna jest realizowana na wszystkich szczeblach działania każdej instytucji publicznej i prywatnej. Jest określona i scharakteryzowana przez szereg dokumentów. Zapewnienie prawidłowego obiegu tych dokumentów w systemie komunikacyjnym i informatyzacja procesów kierowania stanowi istotną część życia społecznego, odzwierciedlając demokratyczne prawa społeczeństwa obywatelskiego.

Polityka informacyjna jest realizowana na szczeblu centralnym i lokalnym. W wymiarze lokalnym odpowiedzialność za jej kształtowanie ponoszą jednostki samorządu terytorialnego, które realizują zadania publiczne i zapewniają rozwój regionu. Wymaga to dysponowania sprawnym systemem obiegu informacji między wszystkimi komórkami i jednostkami zatrudniającymi pracowników (np. rzeczników prasowych, kadre kierowniczą, urzędników, pracowników organizacji pozarządowych współpracujących z władzą lokalną). Polityka informacyjna skoncentrowana jest na nadawcach i odbiorcach informacji. Nadawcą w tym przypadku jest samorząd terytorialny⁶. Wykorzystuje on do komunikacji ze społecznością lokalną szereg narzędzi i zróżnicowane kanały komunikacyjne, między innymi Internet, telewizję, radio, prasę. Aby przepływ informacji nie natrafił na bariery, informacja

1 *Komunikacja społeczna, Mini słownik BBN: Propozycje nowych terminów z dziedziny bezpieczeństwa*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, dokument elektroniczny [dostęp: 5.03.2019], <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html>

2 M. Golka, *Bariera w komunikowaniu i społeczeństwo (dez)informacyjne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 4.

3 I. Pietraszko-Furmanek, *Partycypacja społeczna w środowisku lokalnym*, Rejony Humanistyki nr 8, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2012, s. 30–41.

4 W. Mich, *Media jako współczesna agora: szanse i zagrożenia*, [w:] *Media a demokracja*, red. L. Pokrzycka, W. Mich, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007, s. 21–22.

5 A. Górski, *Polityka i informacja*, [w:] *Dylematy cywilizacji informatycznej*, red. A. Szewczyk, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2004, s. 180.

6 Z. Chmielewski, P. Kuca, R. Polak, *Public relations i polityka informacyjna w samorządzie terytorialnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2015, s. 7.

musi być dostosowana do odbiorcy pod względem formy, treści i sposobu interakcji. Komunikację zwrotną od mieszkańców do urzędów lokalnych zapewniają linki na stronach internetowych instytucji odsyłające do danych adresowych władz lokalnych, do formularzy kontaktowych, do e-Urzędu i ePUAP-u, linki odsyłające do danych adresowych partnerów instytucji, linki do forów dyskusyjnych i serwisów informacyjnych. Ponadto prasa lokalna jest zazwyczaj dostępna również w formie elektronicznej, z dostępem do poszczególnych numerów periodyków i możliwością kontaktu online z redakcją. Komunikacja tradycyjna również może posiadać elementy komunikacji zwrotnej, np. w prasie lokalnej zamieszczane są dane kontaktowe do redakcji i procedury nadsyłania zgłoszeń i komentarzy, rubryki odpowiedzi na pytania czytelników. Proces ten charakteryzuje jednak wydłużony czas reakcji na komunikaty nadsyłane przez czytelników i takież sam czas na odpowiedzi.

Przy zastosowaniu różnych narzędzi władze lokalne nie tylko przekazują informację do mieszkańców, lecz również pozyskują informacje od członków społeczności lokalnej. Celem przekazu informacji jest głównie zainteresowanie planowanym przedsięwzięciem publicznym, ale także monitorowanie społeczności, definiowanie grup społecznych i ich potrzeb, odkrywanie potencjalnych zagrożeń dla bezpieczeństwa regionu. W tym przypadku informacja staje się zasobem danych pozwalających na opracowanie strategii działania. Jako zasób informacyjny przechowywana jest w bazach danych i dostępna jest za pośrednictwem systemów informacyjnych. W związku z tym podstawowymi narzędziami polityki informacyjnej stają się systemy teleinformacyjne wspomagające prawidłowe procesy decyzyjne władz państwowych i jej urzędów, a także administracji państwowej oraz terenowych organów administracji publicznej⁷.

Odpowiedni dobór narzędzi polityki informacyjnej może sprzyjać rozwojowi partycypacji społecznej, która stanowi istotną część życia społecznego, odzwierciedlając demokratyczne prawa społeczeństwa obywatelskiego⁸. Należy do nich public relations stosowane przez decydentów (dysponentów informacji) do poprawy wizerunku jednostki samorządu terytorialnego, do nawiązywania dialogu ze społecznością, a także do pozyskiwania akceptacji dla podejmowanych przez nią inicjatyw i do nawiązywania współpracy⁹. Żadna władza, organizacja czy jednostka nie działa sama. Realizuje ona założone cele przy współdziałaniu z określonymi grupami (partnerami). Współpracę tę opiera się na wytycznych, planach, projektach komunikacyjnych, służących realizacji zamierzonych celów. Komunikacja wewnątrz tych grup i pomiędzy decydentami a społecznością lokalną, jest podejmowana w formie konsultacji społecznych, organizacji eventów, udostępniania tematycznych stron internetowych, upubliczniania wywiadów, moderowania rozmów na forach dyskusyjnych. Public relations ma zastosowanie również do monitorowania Internetu i mediów w celu pozyskania informacji pozwalających na budowanie pozytywnych

7 T. Goban-Klas, P. Sienkiewicz, *Spółczeństwo informacyjne: Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Wydawnictwo Postępu Telekomunikacji, Kraków 1999, s. 98.

8 A. Górski, *Polityka i informacja...*, s. 180.

9 Tamże, s. 180–182.

relacji z otoczeniem, określanie potencjalnych zagrożeń i potrzeb społeczeństwa¹⁰, pełni więc funkcję kontrolną, opiniotwórczą, promującą inicjatywy lokalne. Z kolei Internet jako powszechnie dostępne źródło, najszybsze w przekazie informacji stanowi podstawę polityki informacyjnej w zakresie budowania relacji i dialogu, spełnia więc dodatkowo funkcję integracyjną¹¹.

Narzędziem polityki informacyjnej jest również e-administracja, określana najczęściej jako wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) i jej stosowanie przez rząd do dostarczania informacji i usług publicznych dla ludności. Nie ogranicza się jej jednak tylko do rozbudowy infrastruktury informatycznej, ale wiąże się z problemami określania zasad udostępniania publicznych zasobów informacyjnych jednostkom administracji publicznej, przedsiębiorcom i obywatelom, a także z inicjowaniem prawnych regulacji dotyczących informacyjnych kontaktów przedsiębiorców i obywateli z administracją publiczną¹². Dzięki TIK, a szczególnie systemom teleinformatycznym stosowanym w administracji publicznej, możliwe jest zmniejszenie czasu i ograniczenie zasobów przeznaczonych na realizację zadań, czyli zmniejszenie biurokracji i oszczędność zasobów ludzkich¹³. Sprzyja to sprawniejszej komunikacji mieszkańców z władzami, zapewnia dostęp do informacji publicznej, szybką orientację w planowanych przedsięwzięciach dedykowanych społeczności lokalnej itp.

W budowaniu polityki informacyjnej wykorzystuje się także właściwości kultury organizacyjnej dominującej w grupach i organizacjach funkcjonujących w regionie. Obejmując specyficzny zbiór zasad i system wartości wspomaga ona realizację zadań podmiotu, np. związanych z nawiązaniem współpracy i zwiększeniem efektywności pracy, prowadzących równocześnie do rozwoju podmiotu¹⁴. Kultury organizacyjne o orientacji aktywnej (pragmatycznej, użytecznej, zadaniowej) charakteryzują się „uaktywnieniem postaw i zachowań, które wpływają na rozwój jakości, ustawiczne doskonalenie się, uznanie znaczenia informacji i wiedzy w życiu prywatnym, zawodowym i w edukacji, osiągnięcie dojrzałości informacyjnej i świadomości pozwalającej na bezpieczne, pełne, efektywne i podmiotowe funkcjonowanie w społeczeństwie informacyjnym”¹⁵ i obywatelskim. Społeczność charakteryzująca się taką kulturą dostrzega znaczenie polityki informacyjnej motywującej do podejmowania zadań społecznych i publicznych, zna środki i metody umożliwiające ich realizację, osiąga satysfakcję z podejmowania działań partycypacyjnych i z ich efektów, cechuje ją operatywność, samodzielność, inwencja, zaradność, elastyczność,

10 Z. Chmielewski, P. Kuca, R. Polak, *Public Relations i polityka informacyjna w samorządzie terytorialnym...*, s. 51–57.

11 W. Jabłoński, *Kreowanie informacji. Media relations*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 30–31.

12 S. Wojciechowska-Filipek, Z. Ciekanski, *Bezpieczeństwo funkcjonowania w cyberprzeźreni jednostki – organizacji – państwa*, CeDeWu, Warszawa 2019, s. 103.

13 *E-Urząd Cyfrowe usługi publiczne. Poradnik dla administracji i przedsiębiorców*, red. A. Prasal, M. Kraski, Wydawnictwo Infor, Warszawa, 2017, s. 31–47.

14 G. Hofstede, *Kultury i organizacje. Zaprogramowanie umysłu*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2000, s. 38.

15 H. Batorowska, *Kultura informacyjne w perspektywie zmian w edukacji*, Wydawnictwo SBP, Warszawa 2009, s. 234.

prężność, komunikatywność i identyfikowanie się ze swoim regionem. Można przyjąć, że kultura organizacyjna wspomagająca rozwój partycypacji społecznej spełnia funkcję motywacyjną i socjalizacyjno-wychowawczą.

Jednakże najważniejszym narzędziem polityki informacyjnej jest edukacja. Dzięki edukacji możliwe jest długoterminowe kształtowanie postaw i zachowań wśród członków społeczności lokalnej. Jej znaczenie w przewyżczeniu zjawiska wykluczenia cyfrowego i technologicznego mieszkańców jest nie do przecenienia. Edukacja informacyjna młodych ludzi skoncentrowana na kształtowaniu umiejętności informacyjnych oraz kompetencji komunikacyjnych ułatwia dialog i współpracę na dalszych etapach ich życia¹. Połączenie jej z edukacją obywatelską pozwala wychować aktywnych uczestników procesu zarządzania regionem, zaangażowanych w podejmowanie przedsięwzięć społecznych. Kompetencje informacyjne uświadamiają konieczność weryfikacji pozyskanych informacji i dostępu do alternatywnych źródeł informacji. Wymagają także od podmiotu podejmowania współpracy. Edukacja spełniając funkcję opiniotwórczą, informacyjną, kontrolną, socjalizacyjno-wychowawczą, promocyjną, reklamową stanowi kompilację wszystkich narzędzi stosowanych w polityce informacyjnej².

Reasumując, komunikowanie się władz lokalnych ze społecznością lokalną oraz wdrażanie polityki informacyjnej pozwalają na skuteczne i efektywne upowszechnianie polityki publicznej, stanowiąc równocześnie fundament demokracji i podmiotowości tej społeczności³.

Partycypacja społeczna

Z pojęciem polityki informacyjnej związane jest pojęcie partycypacji społecznej i dostępu do informacji. Informacja i swobodny dostęp do niej, a także dzielenie się nią z innymi przedstawicielami społeczeństwa, jest przejawem postawy demokratycznej⁴. Jest fundamentem demokracji i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Dostęp do informacji i dzielenie się nią pozwala na zaistnienie zjawiska partycypacji społecznej.

Partycypacja społeczna to aktywne włączenie się mieszkańców regionu między innymi w proces powstawania dokumentów planistycznych, podejmowania kluczowych decyzji dla regionu oraz rozwiązywania problemów lokalnych. Jest ona rodzajem dialogu pomiędzy przedstawicielami władz lokalnych a mieszkańcami. Celem tego dialogu jest nie tylko wymiana poglądów i idei ale również współdecydowanie

1 K. Jastrzębska, *Polityka informacyjna władz lokalnych w zakresie możliwości zdobywania i podnoszenia kwalifikacji przez mieszkańców*, „Zarządzanie Publiczne. Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2010, nr 4 (12), s. 125–140.

2 R. Kowalczyk, *Prasa lokalna w systemie komunikowania społecznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań, 2003, s. 121–125.

3 *Komunikacja i partycypacja społeczna*, red. J. Hausner, J. Górniak, S. Kołdras, S. Mazur, R. Paszkowska, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999.

4 L.W. Zacher, *Nauka i technika jako obszar eksperymentów i praktyk partycypacyjnych*, [w:] *Transformacje demokracji. Doświadczenia trendy turbulencje perspektywy*, red. L.W. Zacher, Difin, Warszawa 2011, s. 109–143.

i współdziałanie. Partycypacja to szczególny rodzaj komunikacji społecznej, którego stronami są przedstawiciele władz lokalnych oraz mieszkańcy. Podstawą partycypacji jest współdecydowanie, które zakłada wymianę argumentów i dochodzenie do porozumienia oraz podejmowanie wspólnej decyzji, przyjęcie planu działania, budżetu, projektu inwestycji itp., a także współdziałanie zakładające prawo do współdecydowania i odpowiedzialności za te decyzje⁵. Dzięki partycypacji, czyli aktywnemu uczestnictwu obywateli w zarządzaniu regionem, możliwe jest uniknięcie konfliktów wewnętrznych hamujących rozwój i realizację działań zainicjowanych przez decydentów. Pozwala ona na oszczędzenie pieniędzy przeznaczonych na inicjatywy podejmowane bez znajomości potrzeb mieszkańców i wiedzy o posiadanych zasobach. Dzięki partycypacji społecznej możliwe jest prowadzenie polityki publicznej ściśle dostosowanej do potrzeb społeczeństwa lokalnego i podejmowanie skutecznych inicjatyw. Partycypacja zakłada, następujące etapy: planowanie, diagnozę potrzeb, informowanie mieszkańców, konsultacje, ogłoszenie wyników, wdrażanie planu i jego kontrolę⁶. Narzędziami partycypacji społeczne są min. budżet obywatelski, konsultacje społeczne, inicjatywy lokalne, referendum i petycje. Jednakże aby jakkolwiek z wymienionych form partycypacji została zrealizowana, niezbędnym elementem jest kampania informacyjna. Mieszkańcy mogą uczestniczyć w działaniach podejmowanych przez władzę gdy posiadają wiedzę o tych działaniach. Wiedza ta może wpływać na aktywizację społeczności lokalnej, przeciwdziałanie konfliktom wewnętrznym, zaspokajanie potrzeb społeczności, wykorzystywanie potencjału społecznego, spełnienie społeczne. Wzmacnia w ten sposób poczucie komfortu i jakości życia, a w konsekwencji usuwa zagrożenie bezpieczeństwa społecznego (bezrobocie, biedę, wyalienowanie itp.). Aktywność społeczna może również spełniać funkcję uspołeczniania, jako wypadkowa relacji pomiędzy jednostką a ogółem społeczeństwa. Aktywne działanie jednostki wymaga od niej umiejętności zarządzania własnym potencjałem wiedzy oraz świadomości celów które planuje zrealizować. Jest też okazją do udziału jednostki w procesie podejmowania decyzji i dokonywania zmian społecznych. Tym bardziej, że o zmianach społecznych na poziomie lokalnym decyduje występowanie „okazji do aktywności obywatelskiej”⁷.

Aby mogła zaistnieć partycypacja społeczna, której przejawem jest współpraca i współdecydowanie muszą zostać spełnione następujące warunki: akceptacja przez lokalne elity dzielenia władzy z mieszkańcami; akceptacja przez elity lokalne oraz mieszkańców zasady więzi mieszkańców opartej na integracji i współpracy; mieszkańcy muszą być motywowani i aktywizowani do aktywności obywatelskiej; mieszkańcy muszą dysponować środkami, zasobami, narzędziami i informacją potrzebną do aktywnego zaangażowania; muszą zaistnieć warunki, świadomość i chęć do dobrowolnego stowarzyszenia obywatelskiego; stowarzyszenia te muszą być

5 K. Florys, O. Gałek, A. Jarzębska, B. Kazior, *Partycypacja. Milowy krok do rozwoju lokalnego*, Fundacja Miejsce i Ludzi Aktywnych, Kraków, 2016, s. 8.

6 Tamże, s. 8–12.

7 I. Pietraszko-Furmanek, *Partycypacja społeczna w środowisku lokalnym*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2012, s. 63–64.

traktowane jako partnerzy na równi z władzą lokalną; muszą być określone zasady koordynacji oraz zasady komunikacji do zaistnienia współpracy⁸.

Ale czy działania prowadzone przez władze lokalne w ramach polityki informacyjnej są wystarczające dla rozwoju partycypacji społecznej? Dzięki wdrożeniu mechanizmów polityki informacyjnej, w tym dbałości o swobodny dostęp do informacji publicznej dla członków społeczności, dostęp do alternatywnych źródeł informacji, a także stosowanie kanałów komunikacyjnych i narzędzi polityki informacyjnej dostosowanych do charakteru regionu, możliwe jest zaistnienie zjawiska partycypacji społecznej. Najważniejszą kwestią pozostaje poziom świadomości wśród władz lokalnych w zakresie potrzeby zaistnienia takiej komunikacji.

Podsumowując, głównymi zadaniami w zakresie polityki informacyjnej, które stoją przed władzą lokalną, powinny być między innymi: realizacja dostępu do informacji publicznej, tworzenie sprawnego systemu społecznego komunikowania się na terenie lokalnym, tworzenie współpracy między społecznością lokalną a władzą lokalną, zewnętrzna promocja regionu, edukacja generująca kompetencje komunikacyjne i umiejętności wykorzystywania informacji, tworzenie zasad i zachowań wewnętrznych służących poprawie efektywności zadań podejmowanych przez decydentów⁹, głównie poprzez kultywowanie kultury zadaniowości, aktywności i użyteczności.

Zarządzanie partycypacyjne w środowisku lokalnym

Zarządzanie partycypacyjne jest ściśle związane z kwestią polityki informacyjnej, nawiązuje do kreowania środowiska, kultury organizacyjnej danego podmiotu (przedsiębiorstwa, zakładu, gminy, społeczności), wewnętrznych norm sprzyjających podnoszeniu wydajności danego podmiotu przy zastosowaniu współdecydowania wszystkich wchodzących w niego elementów. Skutkiem takiego zarządzania jest generowanie postaw obywatelskich poprzez edukację, czyli społeczności opartej na komunikacji pozwalającej na budowanie kultury współuczestnictwa i współodpowiedzialności. Zarządzanie partycypacyjne zakłada skuteczną realizację zamierzonych celów, której warunkiem jest sposób zarządzania posiadanym kapitałem. Trudności związane są głównie z kontrolą i odpowiedzialnością za podejmowane działania. Zarządzanie partycypacyjne wywodzi się z teorii zarządzania, jest związane z uczestniczeniem poszczególnych elementów grupy, zakładu czy społeczności w procesie decyzyjnym i w organizacji tej grupy, zakładu czy społeczności¹⁰. Podstawą zarządzania partycypacyjnego i motywowania uczestników tego procesu jest między innymi: dzielenie się informacją i wiedzą oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji komunikacyjnych. Korzyściami płynącymi z zarządzania partycypacyjnego podmiotem jest pozytywna motywacja do dalszej aktywności obywatelskiej,

8 Ibidem, s. 68.

9 E. Frąckiewicz, *Polityka informacyjna samorządów terytorialnych w świetle badań empirycznych (przykład województwa zachodniopomorskiego)*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2004, nr 1 (15), s. 87–98.

10 Ibidem, s. 740–741.

budowanie poczucia dumy, zwiększenie produktywności, kreatywności i innowacyjności działań, również brak powielania decyzji i jasno określone normy¹¹.

Polityka informacyjna może mieć zastosowanie w zarządzaniu partycypacyjnym na etapie planowania, organizowania i przeprowadzenia. Społeczność lokalna zyskuje poczucie uczestnictwa i tożsamości społecznej, zwiększa się jej poziom przynależności do grupy¹². Etap planowania polega na formułowaniu celów i określaniu decyzji oraz doborze narzędzi umożliwiających efektywne motywowanie jednostek. Informowanie społeczności przysłużyć się może do poprawnego określenia tych celów i sposobów motywacji. Etap organizacji związany jest z rozdziałem zasobów, przydziałem czynności, tworzeniem zespołów, koordynowaniem działań, likwidowaniem powielania decyzji i rozbieżności. To etap prowadzenia polityki informacyjnej opierający się na motywowaniu pracowników i mieszkańców w taki sposób, by skłonić ich do podjęcia ryzyka i działania, wykluczając bezpośrednio stosowanie środków przymusu¹³.

Reasumując, komunikacja jest gwarantem polityki informacyjnej, która wpływa na partycypację społeczną poprzez jasno określone zasady komunikowania społecznego. Partycypacja społeczna wymaga współdecydowania i współodpowiedzialności za podejmowane działania, co prowadzi do kształtowania kultury organizacyjnej wspierającej te procesy. Sprawne zarządzanie partycypacyjne oparte na dzieleniu się informacjami i wiedzą, wiarygodność informacji udostępnianej sprawdzonymi kanałami informacyjnymi pozwala na likwidowanie potencjalnych barier komunikacyjnych hamujących rozwój demokracji.

Podsumowanie

Polityka informacyjna przyjęta przez władze lokalne odzwierciedla politykę publiczną regionu. Jednym z elementów polityki informacyjnej jest egzekwowanie od władz lokalnych dostosowania polityki publicznej do wytycznych sprzyjających bezpieczeństwu regionu, w tym dążenie do ograniczenia występowania zagrożeń i barier. Odpowiedzią na te potrzeby jest edukacja społeczności lokalnych i kształtowanie ich świadomości obywatelskiej. Uznano, że podstawą przeciwdziałania zagrożeniom jest demokratyzacja procesów przekazu informacji, zapewnienie powszechnego dostępu do informacji, niwelowanie dysproporcji uczestnictwa w procesie obiegu informacji określonych grup społecznych, poszerzenie dostępu do źródeł informacji, doskonalenie narzędzi komunikacji, zmiana nastawienia władz lokalnych do dopuszczenia innych grup społecznych do procesu decyzyjnego¹⁴.

Polityka informacyjna poprzez kształtowanie postaw obywatelskich wzmacnia rozwój demokracji. Informacja poprawnie kreowana i zarządzana staje się

11 *Centrum Aktywności Lokalne jako metoda rozwoju społeczności lokalnej*, red. P. Jordan, B. Skrzypczak, Biuro Obsługi Ruchu Inicjatyw Społecznych BORIS, Warszawa 2009.

12 P. Sienkiewicz, *Zagrożenia dla demokracji w społeczeństwie informacyjnym*, [w:] *Transformacje demokracji. Doświadczenia, trendy, turbulencje, perspektywy*, red. L.W. Zacher, Difin, Warszawa 2011, s. 217–222.

13 E. Włodarczyk, *Zarządzanie partycypacyjne bezpieczeństwem*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, red. O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2018, s. 742–745.

14 P. Sienkiewicz, *Zagrożenia dla demokracji...*, s. 222–223.

elementem wpływu społecznego. Dlatego niezwykle ważna jest rola kreatora informacji, nadawcy informacji, odpowiedzialnego za jej wiarygodność i rzetelność, budzącego zaufanie¹⁵. Umiejętność zarządzania informacją wpływa na kształtowanie postaw i zachowań partycypacyjnych obywateli, zarówno w celu uzyskania przez jednostkę korzyści np. finansowych, politycznych, społecznych, jak i w celu zapewnienia rozwoju całej społeczności lokalnej. Dzięki partycypacji zwiększa się również poczucie odpowiedzialności obu stron procesu komunikacyjnego za podejmowane działania¹⁶. Poprzez opisane wcześniej narzędzia polityki informacyjnej, władze lokalne mogą realizować obowiązkowe zadania i zmierzać do rozwoju środowiska, co pozwala uniknąć sytuacji kryzysowych i zagrażających rozwojowi regionu. Poprzez partycypację społeczność realizuje swoje inicjatywy, poprawia się ich zadowolenie z pracy władz lokalnych, stają się bardziej przychylni dla inicjatyw podejmowanych przez decydentów, podnosi się ich poziom zadowolenia i jakość życia. Możliwym i bardziej skutecznym staje się też proces kreowania postaw demokratycznych wśród mieszkańców¹⁷.

Bibliografia:

- Batorowska H., *Kultura informacyjna w perspektywie zmian w edukacji*, Wydawnictwo SBP, Warszawa 2009.
- Centrum Aktywności Lokalnej jako metoda rozwoju społeczności lokalnej, red. P. Jordan, B. Skrzypczak, Biuro Obsługi Ruchu Inicjatyw Społecznych BORIS, Warszawa 2009.
- Chmielewski Z., Kuca P., Polak R., *Public Relations i polityka informacyjna w samorządzie terytorialnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2015.
- E-Urząd Cyfrowe usługi publiczne. Poradnik dla administracji i przedsiębiorców*, red. A. Prasał, M. Kraski, Wydawnictwo Infor, Warszawa 2017.
- Florys K., Gałek O., Jarzębska A., Kazior B., *Partycypacja. Miłowy krok do rozwoju lokalnego*, Fundacja Miejsce i Ludzie Aktywnych, Kraków 2016.
- Frąckiewicz E., *Polityka informacyjna samorządów terytorialnych w świetle badań empirycznych (przykład województwa zachodniopomorskiego)*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2004, nr 1 (15).
- Frączak P., *Rola aktywności obywatelskiej w rozwoju lokalnym*, [w:] *Aktywność obywatelska w rozwoju społeczności lokalnej. Od komunikacji do współpracy*, red. M. Warowicki, Z. Woźniak, Municipium, Warszawa 2001.
- Goban-Klas T., Sienkiewicz P., *Społeczeństwo informacyjne: Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Wydaw. Postępu Telekomunikacji, Kraków 1999.
- Golka M., *Bariery w komunikowaniu i społeczeństwo (dez)informacyjne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- Górski A., *Polityka i informacja*, [w:] *Dylematy cywilizacji informatycznej*, red. A. Szewczyk, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2004.

15 A. Pratkanis, E. Aronson, *Wiek propagandy. Używanie i nadużywanie perswazji na co dzień*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 110.

16 I. Piętraszko-Furmanek, *Partycypacja społeczna w środowisku lokalnym...*, s. 82–83.

17 Frączak P., *Rola aktywności obywatelskiej w rozwoju lokalnym*, [w:] *Aktywność obywatelska w rozwoju społeczności lokalnej. Od komunikacji do współpracy*, red. M. Warowicki, Z. Woźniak, Municipium, Warszawa 2001.

- Hofstede G., *Kultury i organizacje. Zaprogramowanie umysłu*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2000.
- Jabłoński W., *Kreowanie informacji. Media relations*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Jastrzębska K., *Polityka informacyjna władz lokalnych w zakresie możliwości zdobywania i podnoszenia kwalifikacji przez mieszkańców*, „Zarządzanie Publiczne. Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2010, nr 4 (12).
- Komunikacja i partycypacja społeczna*, red. J. Hausner, J. Górniak, S. Kołdras, S. Mazur, R. Paszkowska, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999.
- Komunikacja społeczna*, [w:] *Mini słownik BBN: Propozycje nowych terminów z dziedziny bezpieczeństwa*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html> [dostęp: 5.03.2019].
- Kowalczyk R., *Prasa lokalna w systemie komunikowania społecznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2003.
- Mich W., *Media jako współczesna agora: szanse i zagrożenia*, [w:] *Media a demokracja*, red. L. Pokrzycka, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2007.
- Pietraszko-Furmanek I., *Partycypacja społeczna w środowiskach lokalnych*. Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o., Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2012.
- Pratkanis A., Aronson E., *Wiek propagandy. Używanie i nadużywanie perswazji na co dzień*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Sienkiewicz P., *Zagrożenia dla demokracji w społeczeństwie informacyjnym*, [w:] *Transformacje demokracji. Doświadczenia, trendy, turbulencje, perspektywy*, red. L.W. Zacher, Difin, Warszawa 2011.
- Włodarczyk E., *Zarządzanie partycypacyjne bezpieczeństwem*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, red. O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć, Wydawnictwo Libron, Kraków 2019.
- Wojciechowska-Filipek S., Ciekankowski Z., *Bezpieczeństwo funkcjonowania w cyberprzestrzeni jednostki – organizacji – państwa*, CeDeWu, Warszawa 2019.
- Zacher L.W., *Nauka i technika jako obszar eksperymentów i praktyk partycypacyjnych*, [w:] *Transformacje demokracji. Doświadczenia trendy turbulencje perspektywy*, red. L.W. Zacher, Difin, Warszawa 2011.

Social participation the implication of information policy on the example of the local environment

Abstract

The article presents the issue of social participation in the context of its impact on the functioning of the region, and in particular on the effectiveness and efficiency of the region's information policy. The author drew attention to the shaping of civic attitudes of the inhabitants of the local community in the context of the functioning system of information flow between the territorial authorities and the inhabitants. Selected informational policy tools have been presented and discussed, including public relations, organizational culture. The author's goal was to show that correctly developed and applied information policy of local authorities can have a significant impact on public participation.

Słowa kluczowe: polityka informacyjna, partycypacja społeczna, społeczeństwo obywatelskie, komunikacja społeczna, media, public relations

Key words: information policy, social participation, civil society, social communication, media, public relations

Katarzyna Batorowska

Studentka II roku studiów doktoranckich w Instytucie Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Absolwentka studiów magisterskich na kierunku: bezpieczeństwo narodowe na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie i na kierunku: administracja i polityka publiczna na Wydziale Pedagogicznym Akademii Ignatianum w Krakowie oraz studiów podyplomowych na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie z zakresu *architektury informacji i użyteczności przestrzeni informacyjnych*. Zainteresowania badawcze koncentruje wokół problemów polityki informacyjnej uprawianej przez władze samorządowe oraz zagadnień komunikacji społecznej. Autorka szeregu artykułów naukowych (*Udostępnianie informacji o regionie a jego postrzeganie przez społeczność lokalną – na przykładzie miesięcznika samorządowego „Ziemia Suska”*; *Wybrane problemy obiegu informacji w szkoleniach z zakresu zarządzania kryzysowego*; *Kompetencje informacyjne w zarządzaniu kryzysowym jako komponent bezpieczeństwa narodowego*; *Manipulacja dostępem do informacji z perspektywy architektury informacji*; *Media lokalne w walce z wykluczeniem społecznym*). E-mail: kasia.hilaria@onet.pl.